

ISSN
2786-863X

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

UNI VER SUM

№ 20 / 2025
ТРАВЕНЬ

РОЗДІЛ 11.

ТРАНСПОРТ ТА ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

ВПЛИВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОПЕРАЦІЙНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ
ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ У СФЕРІ АВІАПЕРЕВЕЗЕНЬ

Коротка Т.Ю., *Науковий керівник: Баб'яр І.О.* 245

РОЗДІЛ 12.

ФІЛОЛОГІЯ ТА ЖУРНАЛІСТИКА

ЗНАЧЕННЯ ЕТИЧНИХ КОДЕКСІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РЕПУТАЦІЇ ОСВІТНІХ
ОРГАНІЗАЦІЙ

Калюга Л.О., *Науковий керівник: Афанасьєва О.М.* 252

КУЛЬТУРНО-КОГНІТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТУ ВВІЧЛИВОСТІ У
АНГЛОМОВНИХ І УКРАЇНСЬКОМОВНОМУ ПРОСТОРАХ

Ільницький Д.П., *Науковий керівник: Гнатюк Л.Я.* 259

РОЗДІЛ 13.

ФІЛОСОФІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ

ВІРА І РОЗУМ: ВЗАЄМОДОПОВНЕННЯ ЧИ КОНФЛІКТ?

Козак Д.Т. 266

РОЗДІЛ 14.

ПЕДАГОГІКА ТА ОСВІТА

МОЛОДІЖНИЙ ДОСВІД: ЧИ ГОТОВИЙ МОЛОДИЙ ВЧИТЕЛЬ ДО РОЛІ
КЛАСНОГО КЕРІВНИКА?

Козак Д.Т. 271

ОСОБЛИВОСТІ ГУМАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Івах Р.І., Дудяк Р.О., *Науковий керівник: Івах С.М.* 275

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВІТЧИЗНЯНИХ
ЗВО

Бейба Д.Р., Гордієнко А.С., *Науковий керівник: Івах С.М.* 279

РОЗДІЛ 15.

ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХІАТРІЯ

ВПЛИВ РОЛЬОВИХ ВІДНОСИН НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ЧЛЕНІВ СІМ'Ї У
КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Живицька-Руденко О.О., *Науковий керівник: Павлюк М.М.* 284

Калюга Лідія Олександрівна

здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту менеджменту і маркетингу
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

Науковий керівник: Афанасьєва Олена Миколаївна

старший викладач кафедри бізнес-журналістики і цифрових медіа
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

ЗНАЧЕННЯ ЕТИЧНИХ КОДЕКСІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РЕПУТАЦІЇ ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ

АНОТАЦІЯ. Статтю присвячено дослідженню ролі етичних кодексів у підвищенні репутації закладів вищої освіти. Розглянуто функції етичного кодексу як елементу корпоративної культури, а також його значення для формування довіри, відповідальності та прозорості в університетському середовищі. Проведено аналіз етичних кодексів кількох українських ЗВО, зокрема їх змісту, структури та ціннісних орієнтирів. Доведено, що етичний кодекс є не лише внутрішнім регулятором, а й репутаційним ресурсом, здатним посилювати суспільну довіру до закладу освіти.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: етичний кодекс, корпоративна культура, репутація університету, етичні стандарти, освітнє середовище.

Сучасний розвиток системи освіти висвітлює чимало проблем, які мають не лише організаційний чи методичний, але й глибокий етичний вимір. Одним із ключових кроків на шляху до формування відповідальної та прозорої академічної культури стало впровадження етичних кодексів. Їхнє створення є відповіддю на запит суспільства щодо дотримання моральних принципів, академічної доброчесності та узгодженості дій усіх учасників освітнього середовища.

Етичний кодекс — це зведення норм, цінностей і правил поведінки, яких дотримуються учасники певної професійної спільноти або організації[2]. Такий документ не просто фіксує бажані моделі поведінки, а й формує моральні орієнтири, які забезпечують узгодженість дій усіх членів колективу.

РОЗДІЛ 12.**ФІЛОЛОГІЯ ТА ЖУРНАЛІСТИКА**

Він є важливою складовою організаційної культури і виконує як регулятивну, так і виховну функцію.

Потреба у створенні етичних кодексів для окремих організацій або професійних спільнот виникла через недостатність загальних моральних норм для регулювання складних професійних ситуацій. Такий кодекс деталізує універсальні принципи з урахуванням специфіки діяльності, допомагаючи сформуванню чітких моральних орієнтирів для членів колективу.

Вищі навчальні заклади, як і будь-які інші організації, функціонують не лише на основі офіційних регламентів, а й на підставі внутрішніх, часто неписаних правил і традицій. Університети мають власні культурні установки, історично сформовані стереотипи поведінки, внутрішні «табу» та очікування, які впливають на щоденні взаємодії. Саме етичний кодекс здатен узагальнити ці неформальні норми, перетворивши їх на відкриту систему цінностей і стандартів. Формат і зміст етичного кодексу залежать від специфіки організації, її структури, місії, а також стратегічних цілей розвитку. Вони створюються з урахуванням її структури, напрямку діяльності, цілей розвитку, ідеології та управлінських підходів. Як правило, кодекс складається з двох основних частин: ідеологічної (місія, бачення, цінності організації) та нормативної (чітко сформульовані стандарти професійної поведінки, етичні норми взаємодії)[13]. У сфері вищої освіти такі документи зазвичай ґрунтуються на принципах відповідальності, служіння суспільству, поваги до закону, етичної поведінки, академічної доброчесності та підтримки міжнародного співробітництва[15].

Кодекс етики — ключовий елемент корпоративної культури. Саме через нього організація формалізує свої цінності, моральні орієнтири та очікувану модель поведінки працівників. Він не просто задає правила, а створює моральне середовище, де норми поваги, прозорості, відповідальності та чесності є базовими у повсякденній роботі. Кодекс виконує кілька важливих функцій: регулює взаємодію в колективі та з партнерами, формує відповідальне ставлення до праці та допомагає співробітникам ідентифікувати себе з місією організації[3]. Його наявність сприяє підвищенню довіри, зміцненню репутації та створенню цілісного іміджу установи.

Таким чином, етичний кодекс — це не просто формальний документ, а справжній інструмент об'єднання людей довкола спільних моральних орієнтирів. Його наявність і дієвість можуть стати своєрідною «візитівкою» освітньої організації, демонструючи її етичну зрілість і професіоналізм у ділових та внутрішніх взаємовідносинах.

В умовах високої конкуренції на освітньому ринку та швидких змін у суспільстві, університети дедалі частіше звертаються до етичних стратегій як складової репутаційного управління. Більшість українських ЗВО уже

розробили або активно впроваджують свої етичні кодекси, реагуючи на суспільний запит на прозорість і справедливість. Така діяльність має різні мотивації, але найголовнішою, на нашу думку, є розуміння того, що етичний кодекс — це невід’ємна частина репутації закладу, який прагне бути сучасним, відповідальним і привабливим для молоді. Наявність етичного кодексу засвідчує відкритість закладу до діалогу, його готовність працювати відповідно до чітко визначених цінностей. Саме це створює підґрунтя для довіри — одного з найважливіших ресурсів сучасного університету.

У сфері вищої освіти, де вибір закладу часто базується на враженні, рекомендаціях і досвіді інших, репутація стає тим чинником, який не просто підсилює імідж, а визначає довіру до інституції. Репутація — це придбана організацією суспільна оцінка її якостей і є результатом реальних дій і фактів[1]. Що стосується репутації закладу вищої освіти, її можна визначити як комплекс уявлень і оцінок, сформованих у представників різних груп цільової аудиторії[16]. У такому розумінні особливої ваги набуває репутація ректора, викладацького складу та студентської спільноти. Важливу роль у формуванні репутації університету відіграє репутація самих студентів як споживачів освітніх послуг. Як правило, вона складається під впливом їхніх особистісних і соціально-психологічних характеристик: ціннісних установок у процесі навчання, освітніх прагнень, рівня зацікавленості у здобутті знань, а також суспільного статусу.

Ціллю формування позитивної репутації є посилення позицій організації та досягнення успіху в конкурентному середовищі. В її основі лежать довіра, відповідальність, етична поведінка, порядність, прозорість і, безумовно, високий рівень освіти. На відміну від іміджу, який здатен доволі швидко трансформуватися та передає переважно зовнішнє враження, репутація глибоко пов’язана з внутрішньою природою закладу. Фактично, вона віддзеркалює корпоративну культуру організації та рівень її діяльності.

Етичний кодекс в освітньому закладі відіграє неабияку роль у формуванні його репутації серед основних цільових аудиторій. Як було вже зазначено в роботі, етичний кодекс виступає своєрідною системою координат, що окреслює прийнятні норми поведінки для адміністрації, викладачів, студентів і інших учасників освітнього процесу. Такий документ є не лише внутрішнім регулятором взаємодії в університетському середовищі, але й важливим інструментом побудови зовнішніх зв’язків — із партнерами, роботодавцями, випускниками, батьками тощо.

В ході написання статті ми провели дослідження для того щоб дізнатися:

чи мають українські освітні установи етичні кодекси;
який їх зміст, структура, цілі;

РОЗДІЛ 12.**ФІЛОЛОГІЯ ТА ЖУРНАЛІСТИКА**

чи є приклади, коли дотримання або порушення етичного кодексу впливало на репутацію.

Для дослідження було проаналізовано наступні заклади вищої освіти, вибір яких був випадковий, а також їхні кодекси:

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова (кодекс академічної доброчесності)

Український Католицький Університет (етичний кодекс)

Національний університет "Львівська Політехніка" (кодекс корпоративної культури)

Сумський державний університет (кодекс корпоративної культури, кодекс академічної доброчесності)

Київський Національний Університет імені Т. Шевченка (етичний кодекс університетської спільноти)

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (кодекс етики персоналу, кодекс цінностей)

Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича (етичний кодекс)

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця (кодекс професійної етики та організаційної культури)

Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. Карпенка-Карого (кодекс академічної доброчесності) [8, 4, 12, 11, 5, 9, 6, 10, 7].

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Сумський державний університет та Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. Карпенка-Карого роблять акцент на академічній доброчесності, зосереджуючи увагу на дотриманні чесності в навчальному процесі, боротьбі з плагіатом, прозорості оцінювання та відповідальності студентів і викладачів.

Інша група університетів — зокрема Український Католицький Університет, Київський національний університет імені Т. Шевченка та Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича — впроваджує етичні кодекси ширшого профілю, які регламентують не лише навчальну доброчесність, а й цінності співжиття в університетській спільноті. Тут йдеться про повагу, справедливість, рівність, культуру комунікації, дотримання прав людини та соціальну відповідальність.

Національний університет «Львівська політехніка», Сумський державний університет та Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця приділяють значну увагу корпоративній культурі, професійній етиці та організаційній взаємодії. Їхні кодекси спрямовані не лише на студентське середовище, а й на формування етичних засад взаємодії між працівниками, адміністрацією та партнерами.

Окремої уваги заслуговує підхід Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, який має одразу два документи — Кодекс етики персоналу та Кодекс цінностей. Це свідчить про системне бачення етики як багатовимірного процесу, що охоплює як повсякденні поведінкові стандарти, так і стратегічну орієнтацію закладу на цінності, відкритість та етичну відповідальність перед суспільством.

Загалом можна зробити висновок, що хоча назви документів і акценти в них відрізняються, спільним є прагнення до прозорості, чесності, взаємної поваги та підвищення репутаційної привабливості на освітньому ринку. Це свідчить про зростання ролі етики як інструменту управління якістю освіти та довірою до ЗВО.

Варто згадати резонансний випадок, що стався у Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені І. Карпенка-Карого, який пов'язаний з сексуальними домаганнями викладача до студенток[14]. В кодексі академічної доброчесності даного університету зазначено, що «Неприйнятним для науково-педагогічних, наукових та педагогічних працівників в Університеті є: проявляти у будь-якій формі небажану вербальну, невербальну чи фізичну поведінку сексуального характеру, мета або наслідок якої - порушення гідності особи, зокрема шляхом створення загрозливого, ворожого, принизливого або образливого середовища, тощо»[7]. Скандал викликав громадське обурення і знижив довіру до університету, оскільки продемонстрував слабкість внутрішніх процедур контролю. Водночас, ситуація стала поштовхом до публічних дискусій про важливість створення не лише формальних документів, а й реальних систем підтримки та захисту студентів: від незалежних етичних комісій до психологічної допомоги.

Отже, етичний кодекс може стати як інструментом підсилення репутації, так і індикатором її вразливості, якщо він не підкріплений реальними практиками та довірою до його ефективності з боку усіх учасників освітнього процесу.

Тож, етичні кодекси стали невід'ємною частиною стратегічного розвитку вищих навчальних закладів, безпосередньо впливаючи на їхній авторитет і довіру з боку суспільства. Вони виконують подвійну роль: з одного боку, структурують внутрішнє середовище, встановлюючи чіткі норми поведінки для викладачів, студентів і адміністрації, а з іншого — формують зовнішній імідж. Етичний кодекс — це не просто декларація, а інструмент управління ризиками, який допомагає запобігати кризам і підтримувати довіру.

Репутація у сфері вищої освіти сьогодні формується не лише через академічні здобутки, а й через етичну сталість. Заклади, які чітко артикулюють свої цінності й демонструють готовність діяти відповідно до

РОЗДІЛ 12.**ФІЛОЛОГІЯ ТА ЖУРНАЛІСТИКА**

них, мають значно сильніші позиції у конкурентному середовищі. Етичний кодекс у цьому контексті виконує роль індикатора: він сигналізує про внутрішню узгодженість, відкритість до діалогу та готовність до відповідальності.

Ключовим фактором ефективності кодексу є його інтеграція в реальну практику: від регулярного навчання співробітників до створення механізмів реагування на порушення. Лише тоді, коли принципи кодексу стають частиною організаційної культури, вони починають працювати на репутацію. Таким чином, етичні кодекси – це не просто «візитівка» сучасного університету, а його конкурентна перевага. В умовах жорсткої боротьби за студентів, фінансування та міжнародне визнання, вони перетворюються на важливий критерій вибору, доводячи, що заклад дійсно цінує чесність, професійність і відкритість.

Список використаних джерел:

- [1] Академічна доброчесність і репутація університету / В. Самчук // Scientia Fructuosa. - 2023. - № 4. - С. 138-152. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2023_4_11
- [2] Винославська О. В. Етичний кодекс університету як система координат для ділової поведінки учасників навчально-виховного процесу / О. В. Винославська // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Філософія. Психологія. Педагогіка. - 2011. - № 3. - С. 106-110. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_fpp_2011_3_19.
- [3] Горбенко Н. В. Корпоративна культура сучасного університету: підходи до визначення сутності / Н. В. Горбенко // Грані. - 2014. - № 8. - С. 47-52. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2014_8_10.
- [4] Етичний кодекс УКУ. URL: <https://ucu.edu.ua/rector-elections/code-of-ethics/> (дата звернення: 15.04.2025).
- [5] Етичний кодекс університетської спільноти. URL: <https://knu.ua/pdfs/official/ethical-code/Ethical-code-of-the-university-community.pdf> (дата звернення: 15.04.2025).
- [6] Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича. URL: <https://www.chnu.edu.ua/media/bkyl5klw/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf> (дата звернення: 15.04.2025).
- [7] Кодекс академічної доброчесності Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. URL: <https://knutkt.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/Nakaz-39-D-za-2023-rik-vvedennia-Kodeksu-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf> (дата звернення: 15.04.2025).
- [8] Кодекс академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. URL: <https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-dobrochesnost.pdf> (дата звернення: 15.04.2025).
- [9] Кодекс етики персоналу, кодекс цінностей — Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. URL: <https://old.karazin.ua/ua/general/docs/kodeks> (дата звернення: 15.04.2025).
- [10] Кодекс професійної етики та організаційної культури працівників і студентів Харківського національного економічного університету. URL: <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Kodeks-profesiynoi-etyky.pdf> (дата звернення: 15.04.2025).
- [11] Корпоративна культура і академічна доброчесність — Сумський державний університет. URL: <https://sumdu.edu.ua/uk/aboutsumdu/korysniposylannia/academicintegrity.html?highlight=WyJcdTA0M2FcdTA0M2VcdTA0MzRcdTA0MzVcdTA0M2FcdTA0NDEiXQ==> (дата звернення: 15.04.2025).

- [12] Про кодекс корпоративної культури національного університету «Львівська Політехніка». URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/2062/lpnu-kodeks.pdf> (дата звернення: 15.04.2025).
- [13] Рихліцька О. Д. До питання корпоративної етики в сучасній організації / О. Д. Рихліцька // Гуманітарний часопис. - 2011. - № 1. - С. 89-97. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gumc_2011
- [14] Скандал в Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені І. Карпенка-Карого. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=SHpTidYh3zc&t=13s> (дата звернення: 15.04.2025).
- [15] Товканець Г. В. Етика взаємин та етичний кодекс в організаційній культурі вищого навчального закладу / Г. В. Товканець // Професійна освіта: методологія, теорія та технології. - 2015. - Вип. 2. - С. 216-227. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/profe_2015_2_19.
- [16] Шевченко Л. С. Суспільна репутація університету: фактор довіри в освітній сфері / Л. С. Шевченко // Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". Серія : Економічна теорія та право. - 2013. - № 2. - С. 9-23. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2013_2_3.